
Stalmierz, st. 3, gm. Chrostkowo, woj. włocławskie

Informator Archeologiczny : badania 32, 119-120

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kloszem) spotykano jeszcze ułamki naczyń nowożytnych z XVIII - XIX w. Równocześnie szczątki kostne zalegały obok relikwów kloszy lub popielnic (np. obiekty 18 i 22). Odnieść można wrażenie, że przy wykonywaniu wkopów w czasach nowożytnych natrafiono na ceramikę pradziejową i penetrowano wówczas przypadkowo odsłaniane groby. Dzięki szerokopłaszczyznowym badaniom cmentarzyska odkryto jednak usytuowanie pochówków względem siebie oraz w stosunku do całości stanowiska w Smolnikach.

Wyjątkową pozycję w porównaniu z innymi obiektami zajmuje grób ciałopalny popielnicowy z wykopu 42 (obiekt 23). Był on zachowany od stropu calca - żółtego, drobnoziarnistego piasku. Składał się zaś z przydennej części popielnicy, stojącej na dużym czerpaku, zaopatrzonym w pojedyncze ucho. Wokół dna popielnicy znajdowały się 4 przystawki (2 dzbanki, 1 amfora, 1 misa). Wśród pozostałych obiektów na uwagę zasługują dwa skupiska ceramiki. Wystąpiły one w odległości około 1,1 m od siebie. W skład każdego ze skupisk wchodziły fragmenty kilku naczyń. W spągu skupiska nr 1 zalegały części małego dzbanka, natomiast w spągu skupiska nr 2 gliniana łyżka odlewnicza. Najtrudniejszy do sprecyzowania jest związek funkcjonalny jam i ugrupowań kamieni z przestrzenią grzebalną. Obiekty nr 19 i 20 określić można jako pozostałości ognisk, posiadających związek z cmentarzyskiem.

Poczynione ustalenia wskazują, że teren nekropolii kultury grobów kloszowych został w znacznym stopniu rozpoznany. Po dwóch sezonach badań zarysowała się znaczna rozległość cmentarzyska (w linii wschód-zachód około 100 m).

Uzupełniono zatem istotnie dotychczasową wiedzę o nim, pochodzącą z krótkotrwałych badań międzywojennych a także stan rozpoznania nekropolii podkloszowych na Pałukach. Na zakończenie prac wykopaliskowych w 1998 r. przeprowadzono niwelację i rekultywację powierzchni stanowiska, zapobiegającą dalszemu wybieraniu piasku.

Materiały przechowywane są w zbiorach Instytutu Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy.

Badania nie będą kontynuowane, rejon cmentarzyska pozostanie pod dozorem konserwatorskim.

Solniki, st. 2, gm. Zabłudów, woj. białostockie, AZP 40-87/7 - patrz: środkowa i późna epoka brązu

Sonina, st. 1, gm. Łañcut, woj. rzeszowskie, AZP 103-79/1 - patrz: neolit

STALMIERZ, st. 3, gm. Chrostkowo, woj. wrocławskie

- cmentarzysko kultury pomorskiej (kultury grobów kloszowych) z okresu HaE/LtB1-LtB2

Badania prowadził mgr Paweł Sobczyk (Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Wrocławku). Konsultancja: prof. Jadwiga Chudziakowa. Finansowane przez Urząd Wojewódzki we Wrocławku i PSOZ. Czwarty sezon badań. Przebadano obszar o powierzchni 700 m².

Według wstępnych planów, tegoroczne badania miały mieć charakter działań kończących prace na stanowisku. Liczono na definitywne określenie nieuchwyconego dotychczas północno-wschodniego i południowo-zachodniego zasięgu cmentarzyska.

W kilku wykopach wypełniających luki w dotychczasowej siatce wykopów, m.in. na wyżej wymienionych kierunkach odkryto zaledwie 5 grobów ciałopalnych - groby 67-71, oraz kilka obiektów o nieokreślonym charakterze. Wśród grobów wystąpiły 4 pojedyncze groby kloszowe / gr. 67-68 i 70-71) oraz podwójny grób kloszowy – gr. 69.

Grób 67 charakteryzował się nietypowym układem kosza. Wystąpił on w układzie bocznym, w postaci dwóch dużych, nieskładających się części, z których jedna stanowiła podkładkę małej dzbanowatej popielnicy, zaś druga przykrywała cały układ naczyń. Funkcję klosza pełniło tutaj, stosunkowo rzadko wykorzystywane do tego celu, niezbyt duże baniaste naczynie o gładkiej powierzchni i dość wysokiej wyodrębnionej szyjce.

W grobie 68, stosunkowo dobrze zachowany klasyczny klosz zawierał jedynie fragmenty 2-3 innych naczyń i symboliczną ilość kości, zaś na jego spodzie wystąpił niemalże klasyczny układ kamieni podkładowych spotykanych pod popielnicami.

Zniszczony grób 70 zachowany jedynie w postaci skupiana ceramiki, zawierał fragmenty typowego chropowatego klosza i pojedyncze fragmenty 2 innych naczyń /popielnica, misa?/ oraz symboliczną ilość kości.

Grób 71 reprezentował stosunkowo dobrze zachowany klosz zawierający w górnej partii swego wypełniska, spory fragment misy, zaś na dnie, koncentrację skorup pochodzących z dużego naczynia zasobowego typu klosza oraz małego, beczułkowatego naczynia o gładkiej ale nierównej powierzchni i drobno karbowanym brzegu. Również w tym grobie wystąpiła symboliczna ilość kości i węgli drzewnych.

W określanym jako podwójny, grobie 69 wystąpił w nienaruszonym stanie klasyczny układ kloszowy pochówka 1 /klosz, misa i popielnica na płaskiej podkładce kamiennej/ oraz towarzyszący mu, zniszczony, pierwotnie chyba także klasycznie kloszowy pochówek 2/?/ z udziałem typowego klosza, misy i popielnicy.

W południowo-wschodniej części stanowiska, tuż poza zwartym zasięgiem występowania grobów, odkryto bliżej nieokreślony kolisty obiekt 7 z warstwowanym, spaleniskowym wypełniskiem mocno nasyconym drobnym węglem drzewnym. Centralnie, na dnie obiektu wystąpiły fragmenty kilku zwęglonych palików o średnicy 6-10 cm, zaś w jego stropie zalegał tylko 1 fragment ceramiki.

W jednym z wykopów w południowo-wschodniej części stanowiska wystąpiły dwie małe koncentracje kamieni, z których jedna /CI/ bardzo przypominała intencjonalny, niemalże klasyczny układ podkładowo-podpórkowy spotykany pod wieloma popielnicami.

W trakcie sondażowego penetrowania południowo-wschodniego przedpola cmentarzyska, w odległości około 45 m na południowy wschód od najbliższego grobu 20 występującego w obrębie zwartego zasięgu cmentarzyska, odkryto zniszczony, mocno rozwleczone grób wielopopielnicowy (?) /grób 72/ albo koncentrację grobów pojedynczych.

Ponieważ obiektu tego nie udało się wyeksplorować w całości, w celu dokończenia eksploracji oraz sprawdzenia czy wystąpił on poza cmentarzyskiem incydentalnie, czy też zapowiada kolejną koncentrację grobów, planuje się kontynuację badań w 1999 roku.

STRADZEW, st. 3, gm. Wola Krzysztoporska, woj. piotrkowskie, AZP 74-52/51

- osada kultury łużyckiej (schyłek okresu halsztackiego/początek okresu lateńskiego)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone we wrześniu przez Mirosława Szukałę (ARCHEOGRAF Paweł Zawilski, Łódź). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 300 m².

Kilkanaście słabo czytelnych jam osadniczych nieokreślonego przeznaczenia, niezbyt liczny materiał ruchomy: fragmenty naczyń glinianych, pojedyncze krzemienie.

Chronologia określona na podstawie ceramiki.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum w Piotrkowie Trybunalskim.

Badania nie będą kontynuowane.

Strzegowa, Jaskinia Biśnik, gm. Wolbrom, woj. katowickie - patrz: paleolit

Strzelce-Krzyżanna, st. 56 (GAZ 31), gm. Mogilno, woj. bydgoskie - patrz: neolit

Strzyżewo Paczkowe, st. 37, gm. Gniezno, woj. poznańskie, A2P 49-35/93 - patrz: późne średniowiecze